

פרשת בא תשע"ח – למה היהודים ביקשו כסף ומתנות מהמצרים?

1. **אבן עזרא ג, כב:** ויש מתאוננים ואומרים וכי אבותינו **גנבים** היו?! אך אלה יראו כי מצוה עליונה הייתה ואין טעם לשאול למה, כי ה' ברא הכול והוא נתן עושר למי שירצה וייקחנו מידו ויתנו לאחר.

א. **בראשית טו:** ויאמר לאברם ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי **ואחרי כן יצאו ברכש גדול**. ב. **שמות ג:** והיה כי תלכון לא תלכו ריקם ושאלה אישה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלת, ושמתם על בניכם ועל בנותיכם **וניצלתם את מצרים**. ג. **שמות יא:** עוד נגע אחד אביא על פרעה ועל מצרים ... דבר נא באזני העם **וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב**.

שמות טו: ויסע משה את ישראל מים סוף - **רש"י:** הסיעם בעל כרחם, שעטרו מצרים את סוסיהם בתכשיטי זהב והיו ישראל מוצאים אותם, **וגדולה הייתה ביזת הים מביזת מצרים** שנאמר (שיר השירים): תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף [ביזת הים לגבי ביזת מצרים הייתה כזהב לגבי כסף].

2. **סנהדרין צא:** באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון, אמרו לו: הרי הוא אומר 'וה' נתן את חן העם בעיני מצרים **וישאלום**', תנו לנו כסף וזהב שנטלתם ממנו. אמר גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן ... אמר להן ... 'ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה' תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא ששעבדתם במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה ... בדקו ולא מצאו תשובה ... וברחו.

דרשות הר"ן: עניין זר ומתמיה מאוד: אף שאנשי מצרים היו חייבים שכרם, לא היו ראויים לבוא עליהם **בעקבה ובדרכי רמייה**. וכל שכן אחר שיד ה' תקיפה וחזקה עליהם, למה הוצרכו לעשות כן?

טללי אורות בא: מה שנראה על יציאת מצרים שהיה הכול בדרך רמאות, כמו שאמר משה לפרעה שהם יוצאים לזבוח ג' ימים ואחר כך יחזרו למצרים? העניין הוא שהקב"ה שילם לפרעה 'מדה כנגד מדה', שכן פרעה שיעבד את ישראל **ברמאות**, כמו שאמרו במדרש 'בפרך' – בפה רך', בתחילה היה משלם להם במיטב והם התאמצו הרבה יותר מכוחותיהם ואחר כך הכריחם בכוח לעשות סך הזה.

3. **תלמוד בבלי ט, א:** דבר נא באזני העם - אמרי דבי ר' ינאי: אין 'נא' אלא לשון בקשה. אמר הקב"ה למשה: בבקשה ממך, לך ואמור להם לישראל בבקשה מכם, שאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב, שלא יאמר אותו צדיק [אברהם]: 'ועבדום וענו אותם' קיים בהם, 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' לא קיים. **עץ יוסף על עין יעקב:** וקשה אפילו בלא תרעומת אברהם, צריך הקב"ה בעצמו לקיים מה שאמר?

ליקוטי שיחות כא/13: דווקא כאשר ה' נותן את חן העם בעיני המצרים והם נותנים להם כסף **מעצמם**, נפתרת הטענה של אברהם אבינו. שכן עצם ההבטחה 'ייצאו ברכוש גדול', יכולה להתקיים באופן כזה בו המצרים באים לידי עונש ועדיין לא ניכר צד **השכר והתגמול** עבור העינוי, אבל אז נשאר פתחון פה לאברהם אבינו: אברהם, בתור **אב**, תובע שהרכוש יגיע לישראל באופן שמודגש **לטובת ישראל**, בתור שכר על שנות ה'ועבדום', ודווקא אז יהיה להם **תנחומים** על הגלות המרה במצרים.

4. **סוטה יב:** 'ותיקח לו תיבת גומא' - מאי שנא גומא? אמר רבי אלעזר: מכאן לצדיקים שממונם חביב עליהן יותר מגופן. **חולין צא:** 'ויותר יעקב לבדו' - אמר רבי אלעזר: שנשתייר על פכים קטנים. מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם. וכל כך למה? לפי שאין פושטים ידיהן בגזל.

המגיד ממעזריטש, אור תורה/202: כל דבר שאדם לובש או אוכל או משתמש בכלי ... יש שם ניצוצות קדושות השייכים לשורש נשמתו (ושמעת' כי זהו הטעם שיש אדם שאוהב דבר זה ויש אדם ששונא דבר זה), וכשהוא משתמש באותו כלי או מאכל אפילו שצורך הגוף הוא - מתקן הניצוצים. כי אחר כך עובד בכוח הזה שבא לגופו מאותו מלבוש או מאכל ... לכך צריך אדם לחוס על כליו, כדי לחוס על ניצוצי הקדושה שבו.

תורה אור פרשת בא: רפ"ח ניצוצים נפלו בשבירת הכלים, ומזה נתברר בגלות מצרים ר"ב ניצוצים, ועל זה נאמר 'וניצלו את מצרים', וזהו שכתוב 'וגם ערב רב עלה אתם'.